

**Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
elintarvikelain
valvontasuunnitelma vuosille 2021-2024
Päivitys vuodelle 2023**

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-
Mäntyharju-Pertunmaa

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

SISÄLTÖ

1	Johdanto	1
2	Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät	1
3	Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat	3
4	Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet	5
4.1	Valvontakohteet.....	5
4.2	Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys	5
4.3	Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet.....	6
5	Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika	8
6	Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	10
7	Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin	11
7.1	Varautuminen ruokamyrkytysepidemioiden selvittämiseen	11
7.2	Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	12
8	Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)	13

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman vuosille 2021–2024 päivitetty versio vuodelle 2023. Suunnitelmassa on kuvattuna kaikki ympäristöpalvelujen suorittama elintarvikevalvonta. Elintarvikevalvonta toteutetaan voimassa olevien kansallisten sekä EY-säädösten mukaisesti. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveysthaittoja ehkäisevää.

Elintarvikelain (297/2021) 39 § mukaan, kunnan on laadittava ja hyväksyttävä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Ruokaviraston laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman (ElintL 38 §) sisältöä. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024 (VASU). Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta. Valtakunnallisina painopisteinä ovat valvontatulokset ohjaamaan valvontaa, valvojan työkalupakki, kohteet valvonnan piiriin sekä sähköisen asioinnin kehittäminen. Edellisten lisäksi painopisteitä ovat elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen, petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020–2024 ja pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.

2 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin elintarvikelaissa (297/2021) säädetään. Kunnan elintarvikevalvontaa hoitaa kunnan määräämä lautakunta, joka on Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella Mikkelin seudun ympäristölautakunta. Ympäristölautakunta on siirtänyt toimivaltaa viranhaltijoille.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisista tehtävistä. Näitä ovat muun muassa elintarvikehuoneistojen ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallinen valvonta. Näiden lisäksi tehtäviin kuuluvat elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, erilaiset näytteenotot ja ruokamykytysten selvittäminen.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa käsitellään vuosittain keskimäärin 100 elintarvikehuoneistoa tai toimijan vaihdosta tai toiminnan lopettamista koskevaa ilmoitusta. Käsitteeksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen, todistuksen kirjaaminen ja todistuksen lähettäminen toimijalle sekä ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan. Käsitteystä lähetetään toimijalle maksutaksan mukainen käsitteelymaksu. Elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa. Uuden elintarvikelain mukaisesti, myös toiminnan lopettamisesta pyydetään toimijalta ilmoitus, joka käsitellään edellä mainitulla tavalla.

Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sekä idättämöt. Hakemus käsitellään ennen kuin toiminnan voi aloittaa.

Elintarvikelain mukaan liikkuvan elintarvikehuoneiston, eli esimerkiksi tapahtumaan osallistuvan ruokamyymälän, on tiedotettava toiminnastaan neljä arkipäivää ennen myyntitapahtumaa. Liikkuviin elintarvikehuoneistoihin liittyviä elintarvikelain mukaisia tiedottamisia käsitellään vuosittain noin 100 kappaletta.

Elintarvikkeisiin liittyviä yhteydenottoja käsitellään vuosittain joitakin kymmeniä. Suurin osa yhteydenotoista koskee ruokamyrkytyspäilyjä. Muita yhteydenottoja aiheuttavat esimerkiksi elintarvikkeen laatuun tai elintarvikehuoneiston hygieniaan liittyvät palautteet.

Elintarvikevalvontaan liittyvää puhelinneuvontaa annetaan viranhaltijoiden henkilökohtaisten puhelinliittymien kautta, eikä puhelinneuvonnassa ole päivystävää terveystarkastajaa. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden kotisivuilla on kerrottu terveystarkastajien vastuualueet, mikä nopeuttaa kyselyiden kohdistumista oikealle viranhaltijalle. Sähköpostineuvontaa annetaan yhteisen sähköpostin (ymparistopalvelut@mikkeli.fi sekä terveystarkastajat@mikkeli.fi) kautta sekä viranhaltijoiden omien sähköpostien kautta. Toimijoita pyritään tiedottamaan kohdennetusti sähköpostilla ajankohtaisista asioista.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat valtakunnallisen Oivajärjestelmän mukaisia tarkastuksia. Tarkastustulokset ovat julkisia. Oivajärjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). C- ja D-arviosta seuraa aina uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan.

3 Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Elintarvikevalvontaan arvioidaan käytettävän henkilöresursseja vuonna 2023 noin kolme henkilötyövuotta. Tämä koostuu terveystarkastajien sekä terveystarkastajan johtajan työpanoksesta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan resurssit vähenivät vuonna 2021 eläköitymisen takia 0,5 henkilötyövuodella.

Kaupungineläinlääkärit vastaavat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonnasta. Kaupungineläinlääkäripraktikot vastaavat eläintautiasioista. Valvontaeläinlääkärit vastaavat alkutuotannon tarkastuksista maidontuotantotiloilla sekä eläinsuojeluvalvonnasta. Lisäksi Kangasniemen praktikkoeläinlääkäri vastaa lihantarkastuksesta ja terveystarkastajan johtaja laitosten valvonnasta Kangasniemen alueella sijaitsevassa pienteurastamossa. Lisäksi toimistos sihteeri hoitaa elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä mm. valvontatyön laskutusta (sisäiset laskut).

Resurssi	Käytössä oleva resurssi/ htv	Valvonta
Terveystarkastajat	3,0	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä ja hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa sekä kaikki muut ennalta suunnitellut elintarvikelain mukaiset tehtävät.
Määräaikainen terveystarkastajan sijainen	0,3	Suunnitelmallinen valvonta rekisteröidyissä elintarvikehuoneistoissa
Terveystarkastajan johtaja	0,3	Laitosten valvonta, elintarvikevalvonnan johto
Kaupungineläinlääkäripraktikot	0,3	Eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvonta ja eläintautiasia sekä lihantarkastus
Valvontaeläinlääkärit	0,1	Alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilat)

Taulukko 1. Henkilöresurssit elintarvikevalvonnassa

Suunnitelmalliseen valvontaan voidaan käyttää korkeintaan puolet koko elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta henkilöresurssista, koska muut elintarvikevalvonnan tehtävät mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittely, toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta, asiakasvalitukset ja keskusvirastojen toimeksiannot ja raportoinnit sekä laskutus vievät merkittävän osan elintarvikevalvontaan käytettävissä olevasta ajasta.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on toiminnassa varauduttava mm. uusien elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelyyn, suunnitteluun ja raportointiin, akuuttiin valvontaan ja valitusten käsittelyyn, keskus- ja aluehallinnon projekteihin ja muihin toimeksiantoihin sekä asiantuntijatehtäviin ja ohjaukseen ja neuvontaan.

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin talousarvion puitteissa. Ensisijaisesti koulutustilaisuudet tulevat olemaan Itä-Suomen aluehallintoviraston sekä Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia.

Eläinlääkärit osallistuvat alkutuotannon valvontaan liittyvään koulutukseen. Ajankohtaisia asioita ja säädösmuutoksia alkutuotannon alalta käsitellään vuosittaisissa Itä-Suomen aluehallintoviraston järjestämissä virkaeläinlääkäreiden työkokouksissa.

Elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritetty kohdekohtaisesti Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/5 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteiden luokittelu on muuttunut VATI-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Aiemmin on esitetty valvonnan kokonaistarve kohteiden lukumäärän avulla. VATI-järjestelmässä valvonnan kokonaistarve esitetään toimintoina. Valvontakohteilla voi olla erilaisia toimintoja, joita valvotaan eri tiheydellä. Vaikka tiheys olisi eri, voidaan samalla tarkastuksella tarkastaa useita toimintoja esim. myyntiä ja varastointia. Elintarvikelain mukainen valvontasuunnitelma tehdään ensimmäistä kertaa vuodelle 2023 VATI-ohjelman avulla. Aiemmin on hyödynnetty omaa Excel taulukointia, josta on nyt tarkoitus luopua. Ensimmäisenä vuonna joudutaan käyttämään tilastoinnissa sekä kohteiden lukumäärän että kohteiden toimintojen lukuja. Kun kohteiden toimintojen luokittelu on Vatissa valmis, se tulee muuttamaan tilastointia merkittävästi kasvattaen valvottavien asioiden määrää. Oletettavaa on, että sen on valmiina seuraavalle suunnitelmakaudelle, eli vuodelle 2025.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella on noin 630 elintarvikevalvonnan kohdetta. Vati-ohjelman ja oman riskinarvioinnin kautta tarkastustavoite vuodelle 2023 on noin 330 tarkastusta. Ohjelma ei huomioi edellisten vuosien alhaisia toteutumia. Valvontatarpeen määrää lisäävät epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset ja muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset.

Edellä mainittujen lisäksi elintarvikevalvonnan valvontakohteita ovat alkutuotantopaikat, jotka ovat eläinlääkäreiden valvonnassa.

4 Valvonnan kohteet, riskinarviointi ja tarkastusmäärät sekä painopistealueet

4.1 Valvontakohteet

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueena on Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkelin kaupunki, Mäntyharju ja Pertunmaa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on elintarvikevalvonnan valvontakohteiden toimintoja yhteensä noin 630 kappaletta, jotka on jaoteltu rekisteröityihin elintarvikehuoneistoihin (noin 620 kpl) sekä hyväksyntää vaativiin toimipaikkoihin (11 kpl). Alkutuotannon kartoitustyön mukaisesti tiloilla on maidontuotantoa noin 128 tilalla, lihantuotantoa 117 tilalla, puutarhaviljelyä avomaalla 83 tilalla ja kasvihuoneissa 7 tilalla, hunajantuotantoa 33 tilalla, munantuotantoa 20 tilalla ja peltoviljelyä 36 tilalla.

Valvontakohteiden lukumäärä kohdetyypeittäin on esitetty taulukossa 2.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontatietojärjestelmän VATIn käyttöön alkuvuodesta 2019. Valvontakohteet sekä kaikki niihin kohdistuvat toimenpiteet kirjataan VATI-järjestelmään.

Kaikki valvontakohteita koskevat asiakirjat, mm. hyväksymispäätökset, toiminnan aloitusilmoitukset ja todistukset sekä tarkastuspöytäkirjat, arkistoidaan tällä hetkellä sähköisesti Mikkelin kaupungin asianhallintaohjelmaan Case M:n voimassa oleva arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Tarkastuskertomukset tallentuvat lisäksi Vati-järjestelmään.

Uudet yritykset tulevat elintarvikevalvonnan tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta, poliisilta ja alkoholilupaviranomaisilta. Uusien yritysten ilmestymistä tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla.

4.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys

Kohteiden riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen on tehty Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/5 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti. Riskinarvioinnin ja tarkastusten seurannan apuna on käytetty myös omaa kohdekohtaista Excel-talukointia. Riskiluokitus tarkastetaan toimijan kanssa valvontakäynneillä ja päivitetään tarpeen vaatiessa.

Kohteet on jaettu ohjeen mukaisesti riskiluokkiin. Riskiluokista 0 on kaikkein vähäriskisin ja 10 korkeariskisin. Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi valmistettu elintarvikkeen määrä/ kg. Määrän lisäksi riskiluokkaan vaikuttaa harjoitettava toiminta, jossa helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely lisää riskiä. Riskiluokka määrittelee toiminnan tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0-12 tarkastusta vuodessa. Kohdekohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastussuunnitelma on taulukossa 1.

4.3 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset ja ympäristöpalvelujen omat painopistealueet

Valtakunnalliset painopisteet

Elintarvikeketjun viranomaisten tulee ottaa omia valvontasuunnitelmiaan laatiessaan huomioon valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä erityisesti asetetut kehittämiskohteet ja painopisteet.

Suunnitelmakauden valtakunnallisia kehittämisteemoja ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta.

Valtakunnallisina painopisteinä vuodelle 2023 ovat:

- valvontatulokset ohjaamaan valvontaa,
- Ruokaviraston kokoama valvojan työkalupakki,
- kohteet valvonnan piiriin,
- elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen,
- kehitetään valmiutta torjua ja valvoa luomuun liittyviä petoksia 2020–2023
- pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa

Valvontatulokset ohjaavat valvontaa- painopisteessä kunnat toteuttavat painotettua valvontaa vuonna 2023 Oiva-tarkastuksella alla olevan teeman mukaisesti:

- Lämpötilahallinta (Oiva-asiakokonaisuus 6 ”Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta”, jonka riveille siirretään lämpötilahallintaan liittyvät asiat myös muiden asiakokonaisuuksien alta
- Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)

Kohteet valvonnan piiriin -painopisteessä kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Kunnat jatkavat selvitystyötä, kuuluko toimijan olla elintarvikevalvonnan piirissä, jotta aktiiviset kohteet ja kohdetoiminnot saatetaan ajan tasalle.

0-riskiluokkaan kuuluvissa vähäriskisissä kohteissa (mm. pubit ja kuntosalit) tehdään ensimmäinen tarkastus ohjeen mukaisesti. Tämän jälkeen niitä tarkastetaan vain asiakasvalitustilanteessa. Jos epäkohtia ilmenee jatkuvasti, kohde siirretään säännöllisen valvonnan piiriin.

Hyväntekeväisyysjärjestöjen ruoka-aputoimintaan tehdään suunnitelmallinen aloitustarkastus, jos niissä käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita.

Ympäristöpalvelujen oman toiminnan painopisteet

Oman toiminnan päätavoite on sama kuin valtakunnallisestikin, **valvontakohteiden tietojen oikeellisuus Vati-järjestelmässä**. Tämä helpottaa työn suunnittelua, tarkastusmäärien reaaliaikaista seuranta ja myös raportointia. Vuonna 2023 pyritään siirtämään kohteiden/tarkastuskäyntien/tarkastettujen rivien tiedot omista Excel-taulukoista VATIin, jotta nykyisestä kahden järjestelmän rinnakkaiskäytöstä voidaan luopua.

Riskiperusteisen valvontasuunnitelman toteutuminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin käytössä olevilla resursseilla. Yleisenä tavoitteena on ollut, että vuosittain laadittu suunnitelma, toteutuu 70 % tavoitteesta. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvontatyö on toteutunut usean vuoden ajan alakanttiin. Kuluvana vuonna 2022 on tehty iso selvitystyö kaikkien elintarvikelain mukaisten kohteiden toiminnasta. Vuonna 2022 elintarvikevalvonta on laskuttanut ensimmäistä kertaa elintarvikelain mukaista kohdekohtaista valvonnan perusmaksua. Aiempien vuosien heikkoon toteutumaan ovat vaikuttaneet vuoden 2019 resurssivaje sekä laaja VATI-tietojärjestelmämuutos ja vuosien 2020–2021 koronarajoitukset.

Ruokaviraston ohjeessa valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1 on henkilötyövuotta kohden tavoitteeksi asetettu kaikkien eri perustein tehtyjen tarkastusten keskimääräiseksi tavoitteeksi 110 tarkastusta.

Havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan Oiva-tarkastuksilla. Jos tarkastuksella on annettu korjattavaa arvosana (C), tehdään uusintatarkastus sovitun määräajan puitteissa. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin ja annetaan huono (D). Arviointien yhtenäistämistä jatketaan elintarviketiimin sisällä esim. käymällä ohjeita tai tilanteita yhdessä läpi.

Rekisteröityjä ja hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja informoidaan **Ruokaviraston näytteenotto-ohjeistuksesta**. Omavalvontanäytteenoton ohjausta ja toteutuman seuranta tehdään edelleen eri toimintatyypeissä asteittain.

Pyritään kehittämään yhteistyötä eri viranomaisten välillä toimialueen kunnissa. Yhteistyön tiivistäminen nopeuttaa ja selkeyttää esim. elintarvikelain mukaisten lausuntojen antamista rakennusvalvonnalle Lupapisteiden kautta.

5 Tarkastusten määrittely, sisältö ja keskimäärin tarkastukseen käytettävä aika

Valvonta-asetuksessa (EY) 625/2017 määritellään tarkastuksen raamit yleisellä tasolla. Valvonta-asetuksen mukaan elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Toiminnan aloitukseen liittyvät tarkastukset sovitaan toimijan kanssa etukäteen.

Tarkastuskäynnin laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Aloitustarkastuksella kohteen tilojen soveltuvuuteen toimintaan sekä omavalvonnan sisältöön perehdytään tarkemmin. Näyteenottokäyntiä kohteessa ei katsota tarkastukseksi.

Ruokaviraston ohjeen 1028/04.02.00.01/2022/5 Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen mukaisesti tarkastusaikaan sisältyy tarkastuksen etukäteissuunnittelu, paikan päällä tapahtuva suunnitelman mukainen tarkastus sekä tarkastusraportin kirjoittaminen. Näiden lisäksi tarkastusaikaan voi sisältyä yleistä neuvontaa ja ohjausta sekä muuttuneisiin ohjeisiin tai säädöksiin liittyvää tiedottamista ja neuvontaa. Tarkastusaikaan ei sisälly esim. tarkastusmatkoihin käytettyä aikaa tai tarkastajan perehtymistä lainsäädäntöön.

Tarkastuksia tehdään normaalitilanteessa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastus tehdään yleensä silloin kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniata. Mutta myös tarkastus toiminta-ajan ulkopuolella on mahdollinen. Tarkastuksia voidaan tehdä myös etänä Teamsilla/ puhelimella/ sähköpostilla mm. asiakirjatarkastuksena.

Kun tarkastetaan esimerkiksi tuotteiden tarkkoja asiakirjoja, tehdään tarkastus ennalta ilmoittaen, jotta toimija voi valmistautua tarkastukseen. Tämä mahdollistaa paremmin toimijoiden ohjauksen ja neuvonnan tarkastuksella.

Tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus Vati-järjestelmään. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Toimijalle lähtevän tarkemman tarkastuskertomuksen lisäksi

järjestelmässä muodostuu esillä pidettävä Oiva-raportti. Oiva-raportit ovat julkisesti nähtävillä www.oivahymy.fi sivustolla.

Tarkastuksen tekeminen on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjan toimintaohjeessa Elintarvikehuoneiston tarkastaminen. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston laatimaa Oiva- arviointiohjeistusta hyväksytyille ja ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille. Tarkastukset tehdään voimassa olevan Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

Rekisteröitävien elintarvikehuoneistojen valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 17 asiakokonaisuuteen, jotka sisältävät yhteensä 64 tarkastettavaa asiaa. Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen (laitoksien) valvontalomakkeella tarkastettavat asiat on jaettu 18 asiakokonaisuuteen ja noin 94 tarkastettavaan asiaan. Osa tarkastettavista asioista koskee vain yhtä tai muutamaa toimintaa ja tarkastetaan ainoastaan, mikäli toimija harjoittaa kyseistä toimintaa. Tarkastettavat asiat valitaan riskiperusteisesti yrityksen toiminnan mukaan. Kaikki kohdetta koskevat Oiva-rivit tulee tarkastaa kolmen vuoden kuluessa.

Suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan. Lisäksi uuden elintarvikelain (§ 72) mukaan peritään suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevilta valvontakohteilta valvonnan perusmaksu 1.1.2022 alkaen. Valvontamaksun ulkopuolelle jäävät mm. yleishyödylliset yhteisöt ja kyläkaupat. Vuosittainen perusmaksu on kaikilta toimijoilta 150 euroa.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma vuodelle 2023/ Kohderyhmät	Kohteiden määrä kohde-ryhmittäin vuonna 2022/ kpl	Kohteiden määrä ryhmittäin vuonna 2023/ kpl (VATI 7.12.2022)	Tarkastustavoite ryhmittäin vuodelle 2023/ kpl (VATI 7.12.2022)
Hyväksytyt elintarvikehuoneistot			
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (liha-, kala-, maito- ja muna-ala)	11	11	39
Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot			
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistus (mm. leipomotoiminta ja marja- ja hedelmätuotteiden valmistus)	43	30	16
Elintarvikkeiden myynti (vähittäismyynti ja tukkumyynti)	154	165	20
Elintarvikkeiden tarjoilu (mm. ravintola-, kahvila- ja pika-ruokatoiminta sekä kaikki suurtaloustoiminta)	471	411	151
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen	14	10	2
Muu elintarvikealan toiminta	3	4	1
Vuodelta 2022 siirtyvät (paikallinen priorisointi)			100
Alkutuotannon toiminta		44	
Yhteensä	696	631	329

Taulukko 2. Suunnitelmallisen valvonnan tarve vuonna 2023

Lisäksi tehdään suunnitelmaan sisältymättömiä tarkastuksia, joita ei voi ennakoita. Näitä ovat muun muassa kuluttajavalitusten tai

ruokamyrkytyspäilyyn takia tehdyt tarkastuskäynnit sekä keskusviraston tai aluehallintoviraston teettämät valvontapyynnöt.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen vuoden 2023 elintarvikevalvontasuunnitelmaa tehtäessä on käytetty Ruokaviraston riskiohjeen mukaisia tarkastustiheyksiä paikallinen riskinarviointi huomioiden. Lisäksi ohjeen mukaisesti, jatkossa huomioidaan kohteen aikaisempi valvontahistoria. Esimerkiksi jos kohde tarkastetaan kahdesti tai enemmän vuodessa, on sillä mahdollisuus saada 50 % pudotus valvontakäynteihin, jos kuusi edellistä tulosta on Oivallista.

Kohdekohtaiset riskinarvioinnit ja tarkastustiheydet voidaan tarvittaessa tulostaa tietokoneelta.

6 Valvontanäytteet ja –projektit sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset teetetään Eurofins Oy:n laboratoriossa. Laboratoriot ovat Ruokaviraston hyväksymiä. Viranomaisnäytteisiin on varattu talousarviossa yhteensä 20 000 euroa. Summa sisältää myös jäljempänä kuvattuihin erityistilanteisiin varautumisen näytteenoton osalta. Vuonna 2023 jatketaan näytetulosten kirjaamista Vati-ohjelman avulla keskitettyyn järjestelmään Vati-ohjeistuksen mukaisesti.

Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse oma- valvontanäytteitä. Ohjeistuksessa huomioidaan mikrobikriteeriasetus ja Ruokaviraston ohjeistukset.

Elintarvikevalvonnan kohteista viranomaisnäytteenotto toteutetaan seuraavasti ja seuraavin perustein:

1. tavanomaisten tarkastusten yhteydessä tarvittaessa otettavat näytteet
2. oma- valvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavat näytteet
3. asiakasvalitusten johdosta otettavat näytteet
4. mahdollisten ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet
5. kansalliseen salmonella- ja vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
6. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit

Viranomaisnäytteiden lisäksi otetaan pyydettäessä Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet.

Valtakunnalliset projektit 2023

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut osallistuu Ruokaviraston valtakunnallisiin projekteihin vuonna 2023.

- Kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukainen näytteenotto
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelma (hunaja)

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden omat elintarviketutkimusprojektit 2023

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteuttaa mahdollisuuksien mukaan omia projekteja. Alustavasti on suunniteltu kesälle 2023 projektia tarjoilu- paikkojen jääpalojen mikrobiologisesta laadusta.

Suunnitelmallinen näytteenotto ja analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia. Ruokamyrkytys- ja valitusnäytteet ovat toimijalle sekä ilmoituksen tekijälle maksuttomia, koska ne eivät kuulu suunnitelmallisiin näytteisiin.

7 Varautuminen elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto varautuu selvittämään toiminta-alueella ilmevät terveysvaaratilanteet varaamalla riittävät resurssit selvitystyöhön ja näytteiden tutkimiseen. Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla.

7.1 Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen

Mikkelissä toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä. Ryhmään kuuluu Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä tartuntatautihoitaja, Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen terveysvalvonnan johtaja ja kaksi terveystarkastajaa. Tapauskohtaisesti selvitystyöryhmään voidaan tarvittaessa kutsua myös muita asiantuntijajäseniä, kuten esimerkiksi alueen vesilaitoksen toiminnasta vastaava henkilö. Hyvinvointialueiden aloittaessa vuoden 2023 alussa, epidemiaselvitystyöryhmän kokoonpano nimitetään uudelleen.

Epidemiaselvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy

tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa. Selvitystyössä voidaan konsultoida Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tai Ruokaviraston asiantuntijoita.

Ruokamyrkytyspäilyjen ilmoittamista varten on sähköinen lomake Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kotisivuilla. Epidemiaselvitystyössä tavoitteena on nopea ja riittävän kattava selvitystyö. Ruokaviraston ohjeen mukaisesti selvitystyön on valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa sen alkamisesta.

Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella. Talousarviossa on varauduttu epidemioiden selvittämiseksi tarvittavien näytteiden tutkimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mikkelin selvitysryhmä hoitaa selvitystyön myös Hirvensalmen, Kangasniemen, Mäntyharjun ja Pertunmaan alueella.

7.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonnan terveysvaaratilanteisiin on varauduttu ylläpitämällä terveysvaarakansiota, joka päivitetään. Elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin on varauduttu myös Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, jota on päivitetty syksyllä 2021.

Valvontasuunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu toiminta-alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Suunnitelmassa on myös erityistilanteita koskeva tiedotusta käsittelevä osuus, jota ollaan päivittämässä.

Viranomaisilla on velvollisuus tiedottaa kuntalaisia. Tiedottamisen kohderyhmät ovat lukuisia ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Erityistilanneviestinnästä on ohjeet erityistilannesuunnitelmassa.

Tulokset elintarvikevalvonnan tutkimusprojekteista toimitetaan ympäristölautakunnalle ja tiedotusvälineille. Muista elintarvikkeista ja niiden valvontaa koskevista asioista tullaan tiedottamaan tarpeen mukaan. Myös verkkosivuilta on saatavissa yleistä tietoa, ohjeita ja lomakkeita (www.mikkeli.fi). Muut normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa. Elintarvikevalvonnan

tiedotuksesta vastaa terveysturvallisuudenjohtaja.

8 Toiminnan jatkuva parantaminen (Plan, Do, Check, Act)

Elintarvikevalvontaa tulee toteuttaa jatkuvan parantamisen Plan-Do-Check-Act-periaatteella (EU valvonta-asetus 625/2017, artikla 12.).

Valvontatyön suunnittelu (Plan)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on huomioinut elintarvikevalvontasuunnitelman suunnittelussa Ruokaviraston ohjeen valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta 6000/04.02.00.01/2020/1. Ohjeen mukaisesti suunnitelman laadinnassa on huomioitu seuraavat asiat:

- lainsäädännön vaatimukset, valvonnan yleiset periaatteet ja tavoitteet
- valvontakohteet, niiden riskiluokitukset ja tarkastustiheydet
- muut viralliset toimet, mukaan lukien yritysten ohjaus ja neuvonta
- mahdollinen ennakoimaton työ, esimerkiksi epäilyyn perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen, ruokamyrkytysten selvittäminen ynnä muut valvontapyynnöt
- aikaisemmat valvontatulokset, auditointi-, arviointi-, ja asiakaspalaute ja niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet
- VASUssa yhteisesti asetetut erityiset kehittämisteemat ja niistä johdetut valvonnan painopisteet
- ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteet, teemat ja ohjeet valvontasuunnitelmista
- toimintaympäristön ja siinä tapahtuvien muutoksien vaikutus valvontayksikön toimintaan ja
- kunnan omat strategiset tai muut tavoitteet.

Kansallisten VASU-painopisteiden ja valvontayksikkökohtaisten projektien osalta valvontayksikön valvontasuunnitelmaan kirjataan:

- kunkin painopisteen tai projektin tavoitteet,
- konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi,
- menettelyt toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan, sekä
- tulosten raportointi-, viestintä- ja hyödyntämissuunnitelma valvontayksikössä.

Toteutus ja säännöllinen seuranta (Do)

Elintarvikevalvonnan suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti vuoden aikana. Seurattaviin asioihin kuuluvat:

1. Tarkastusten määrä
2. Tarkastusten määrä suhteessa resursseihin

3. Valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen
4. Valvontatulojen kehitys (vuosimaksut ja tarkastustulot)
5. Tarkastusten kattavuus
6. Ohjauksen, neuvonnan, viestinnän ja annetun koulutuksen määrä ja laatu
7. VASUssa luetellut mittarit
8. Kansallisten VASU-painopisteiden seuranta

Seurannasta saadun tiedon avulla voimavaroja voidaan kohdentaa tarvittaessa vuoden aikana.

Arviointi ja raportointi (Check)

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on ottanut käyttöön EnviroVet Oy:n hallinnoiman Laatunet-laaturjestelmän. Laaturjestelmä ohjaa yksikön toimintaa jatkuvan parantamisen malliin. Järjestelmän avulla toimintaa kuvaavia mittareita on helppo seurata. Laaturyötä jatketaan vuonna 2023. Laaturyössä on käytössä Laatunetin vuosikello.

Toimintaa arvioidaan vuoden aikana:

1. Sisäiset auditoinnit laaturjestelmän mukaisesti
2. Kuukausittaiset terveystarkastusten palaverit, joissa käydään läpi mm. sisäisissä auditoinneissa havaitut poikkeamat läpi
3. Kuukausittaiset elintarvikevalvonnan palaverit, joissa käydään läpi mm. toteutuneiden tarkastusten määrää. Tarvittaessa tehdään korjaavia toimia, mm. priorisointia/ töiden uudelleen jakoa, jotta pyritään suunnitelman aikataulussa.

Toiminnan kehittäminen (Act)

Toimintaa kehitetään laadunhallinnan, koulutusten ja asiakaspalautteiden perusteella. Valvontasuunnitelma ja sen toteutuma, sekä Mikkelin kaupungin talouden ja toiminnan seuranta sekä strategia ohjaavat toimintaa.

Vuosittainen raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi raportoidaan vuosittain Mikkelin seudun ympäristölautakunnalle maaliskuun loppuun mennessä.

Tiedot raportoidaan myös aluehallintovirastolle valtakunnallisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän VYHAn kautta.

Raportoidut tiedot ovat:

1. Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus
2. Hallinnolliset pakkokeinot
3. Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely
4. Valvontaprojektien, näytteenoton ja painopistealueiden toteutuma
5. Elintarvikevälikkeiden epidemioiden selvittäminen

6. Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat
7. Tiedottaminen
8. Muu toiminta
9. Elintarvikevalvonnasta saadut tulot
10. Toteutetut kehittämistoimenpiteet